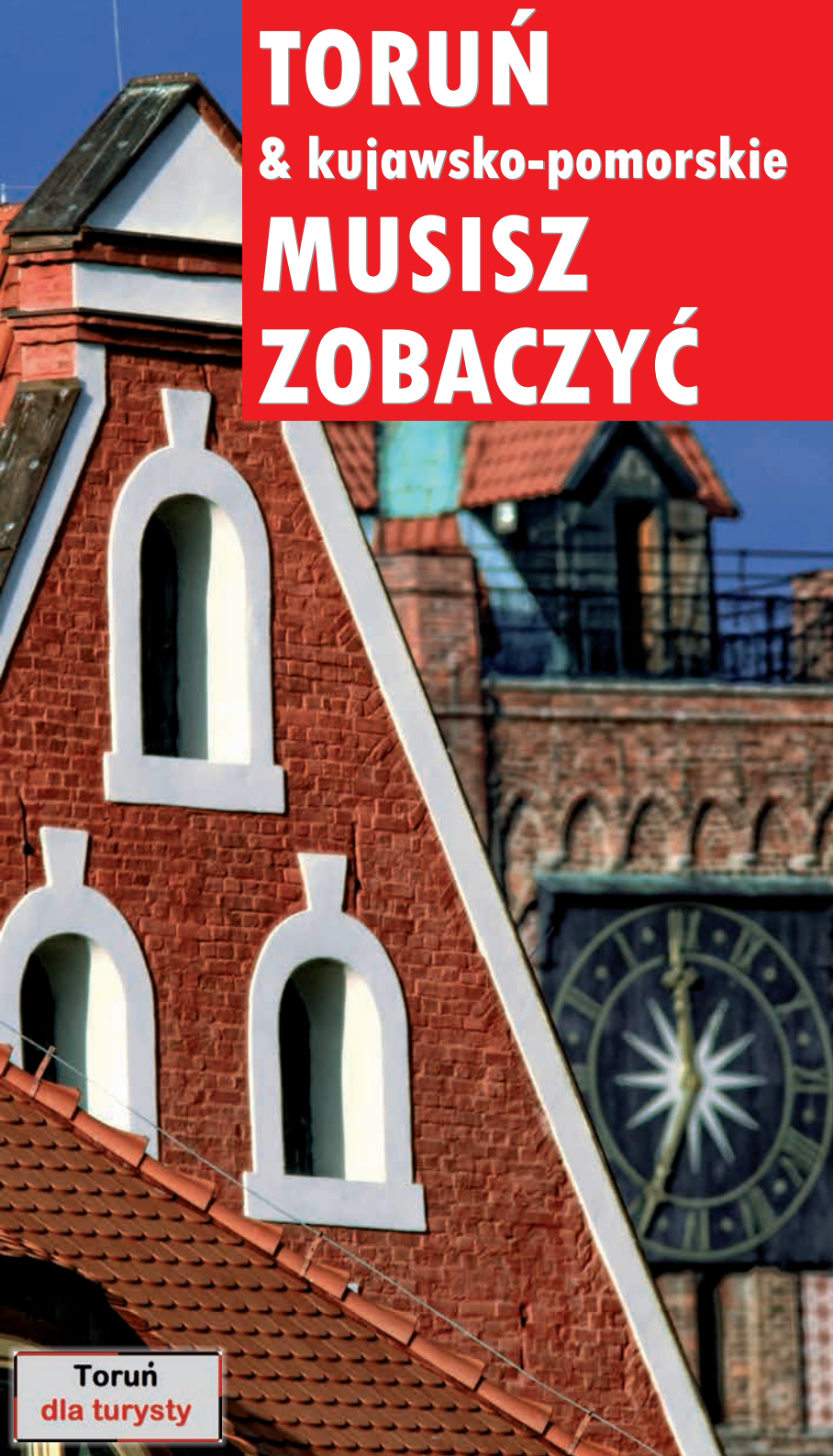




TORUŃ

& kujawsko-pomorskie

MUSISZ ZOBACZYĆ

Toruń
dla turysty



Toruń: Nadwiślańska panorama miasta

Nadwiślański widok toruńskiego zespołu staromiejskiego, oglądany z południowego brzegu Wisły (z wyspy wiślanej Kępa Bazarowa, będącej – co jest też unikatem – rezerwatem leśnym w środku miasta) należy do najpiękniejszych panoram miast. Zawsze był inspiracją dla malarzy, poetów i zachwycał flisaków spławiających tratwy Wisłą. Jest to jednocześnie najbardziej znany widok Torunia, którego urok podkreśla nocna iluminacja.

■ Więcej o nadwiślańskiej panoramie: www.toruntour.pl



Toruń: Pierniki toruńskie

Najsłynniejsze pierniki na świecie, od niepamiętnych czasów znane jako toruńskie. Proste „katarzynki” lub figuralne, ozdobne wypieki są tradycją, dziedzictwem, symbolem Torunia i nieodzowną pamiątką z miasta. Fenomen pierników toruńskich to nie tylko ich smak, ale też figuralne formy. Bogato i pięknie zdobione drewniane formy piernikowe same w sobie są dziełem sztuki snycerskiej, stojącej niegdyś w Toruniu na wysokim poziomie artystycznym, co potwierdzają zachowane wzory eksponowane w muzeach toruńskich.

■ Więcej o piernikach toruńskich dawniej i dzisiaj: www.toruntour.pl



Toruń: Tradycja Mikołaja Kopernika

Największego i najsłynniejszego astronoma wszechczasów, ...toruńczyka, który ruszył Ziemię, zatrzymał Słońce i Niebo, nadal jest żywa w jego rodzinnym mieście, a duch Jego zdaje się czuwać nad dobrym imieniem nauki, przez siebie utorowanej, bo: kilku innych wielkich badaczy związało się z tym miastem: nieżyjący prof. Władysław Dziwulski, współzałożyciel i profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, w latach 1945-1960 pierwszy dyrektor Obserwatorium Astronomicznego UMK, inicjator badań z zakresu astrofizyki i astronomii gwiazdowej w Polsce; nieżyjąca prof. Wilhelmina Iwanowska, współtwórczyni astronomii na UMK, wiceprzewodnicząca Międzynarodowej Unii Astronomicznej, Honorowy Obywatel Torunia.

■ Więcej o Mikołaju Koperniku i o miejscach z nim związanych: www.toruntour.pl



Wędrowkę śladami Mikołaja Kopernika należy rozpocząć od miejsca jego urodzenia: **Domu rodzinnego Koperników**, czerwonego, gotyckiego oczywiście, następnie odwiedzić Kaplicę Kopernikowską w **Katedrze Świętojańskiej** z licznymi

pamiętkami kopernikowskimi: chrzcielnicą, przy której chrzczono przyszłego astronoma, pierwszym wyrazem pamięci astronoma w postaci tablicy pamiątkowej z 1589 roku, marmurowym popiersiem Kopernika z 1766 roku, będącym najstarszym Jego pomnikiem na świecie. Jednak najbardziej znany **pomnik Mikołaja Kopernika** stoi w centralnym i najważniejszym miejscu w mieście – w Rynku Staromiejskim. Ostatnim akcentem wielkiego kultu i tradycji Mikołaja Kopernika jest **Obserwatorium Astronomiczne** Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (z jednym z największych na świecie radioteleskopów, który potrafiłby z dokładnością do kilku metrów określić umiejscowienie na Księżycu telefonu komórkowego), ale także i sam Uniwersytet Mikołaja Kopernika.

- **Zwiedzanie Domu Kopernika:** www.przewodnicy.torun.pl
- **Zwiedzanie Obserwatorium Astronomicznego:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Największa i najstarsza w północnej Polsce uczelnia akademicka, z bardzo wysoko ocenianym Wydziałem Prawa i Administracji, Wydziałem Fizyki i Astronomii oraz jedynym w Polsce uniwersyteckim Wydziałem Sztuk Pięknych ze znanymi w świecie konserwatorami zabytków. Uniwersytet tworzy 16 wydziałów i liczne inne jednostki organizacyjne. Studiują tu ponad 32 tys. osób, pracuje prawie 4,5 tys. (w tym ponad 2,2 tys. nauczycieli akademickich).

UMK jest też jedyną uczelnią świecką, która gościła papieża Jana Pawła II.

- **Więcej o uniwersytecie:**

www.toruntour.pl



Toruń: Gotyk na dotyk

W Polsce Toruń jest drugim po Krakowie, a na Północy pierwszym, największym, niepowtarzalnym i oryginalnym średniowiecznym zespołem architektonicznym (nie bez przyczyny nazywanym Krakowem Północy lub Małym Krakowem), zachowanym niemal w stanie nienaruszonym od czasów Kopernika, z największą liczbą zabytków klasy światowej i zabytków w ogóle, wśród których zespół gotyckiego budownictwa mieszczańskiego w postaci Ratusza Staromiejskiego, Dworu Bractwa św. Jerzego, kamienic, spichrzy, murów obronnych, baszt i bram oraz innych obiektów świeckich, jest oryginalny, niepowtarzalny i największy w Polsce.

- **Więcej o zabytkach toruńskich:** www.toruntour.pl
- **Zwiedzanie Torunia z przewodnikiem:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Ratusz Staromiejski

Ratusz toruński należy do najwybitniejszych osiągnięć średniowiecznej architektury mieszczańskiej w Europie. Jest najbardziej imponującym takim obiektem w Polsce i jednym z największych w świecie, którego wieża z 1274 roku jest najstarszą wieżą tego typu w tej części Europy. Doskonałe i wyważone proporcje tego monumentalnego gotyckiego gmachu, a także jego bogate i cenne artystycznie wyposażenie dowodzą kunsztu i smaku architektonicznego dawnego patrycjatu toruńskiego, dla którego Ratusz był dumą i świadczył o ekonomicznej potęgze miasta – dawnego emporium handlowego Hanzy. Był też najbardziej reprezentacyjnym świeckim gmachem w mieście, miejscem doniosłych wydarzeń i wielkich uroczystości oraz kwaterą królów polskich nadzwyczaj często odwiedzających Toruń.

Dziś jest siedzibą Muzeum Okręgowego, którego zbiory doskonale obrazują dawną świetność miasta i jego wysoką kulturę artystyczną.

- Więcej o Ratuszu Staromiejskim: www.toruntour.pl
- Więcej o Toruniu hanzeatyckim: www.toruntour.pl
- Zwiedzanie Ratusza Staromiejskiego: www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Katedra Świętojańska (św. św. Janów)

To jeden z najstarszych i jeden z trzech największych kościołów w północnej Polsce, posiada bardzo liczne i cenne zabytki sztuki, zwłaszcza gotyckiej, a także pamiątki związane z Mikołajem Kopernikiem, który został tu ochrzczony. Tutaj także złożono serce króla Jana Olbrachta. Na wieży od 1500 r. wisi największy polski dzwon średniowieczny: 7-tonowy Tuba Dei oraz osobliwy XV-wieczny zegar Digitus Dei. Kościół był miejscem wszelkich uroczystości, w których udział brali między innymi królowie polscy. Był też ośrodkiem świata możnego patrycjatu toruńskiego i szlachty, którzy opiekując się nim – fundowali kaplice, epitafia, nagrobki, zachowane i podziwiane do dziś.

- Więcej o Katedrze św. św. Janów: www.toruntour.pl
- Zwiedzanie Katedry św. św. Janów: www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Dzwon Tuba Dei

Od 1500 r. w wieży Katedry Świętojańskiej wisi niezwykle dzwon – Tuba Dei (Trąba Boża). Wyjątkowość jego polega na tym, że jest nie tylko największym polskim dzwonem średniowiecznym, ale również jednym z największych (do niedawna drugim



największym) w Polsce. Natomiast do momentu odlania słynnego dzwonu Zygmunta na Wawelu (1521 r.) toruński Tuba Dei dumnie nosił tytuł największego dzwonu w Królestwie Polskim. Dziś stanowi nie lada atrakcję, zwłaszcza gdy kilka razy w roku zabrzmiał. Nie raz w swej ponad 500-letniej historii był narażony na zniszczenie czy wywóz jako łup wojenny.

■ **Więcej o Tuba Dei i możliwościach zwiedzania:** www.toruntour.pl



Toruń: Kościół Mariacki

Jedno z najwybitniejszych osiągnięć gotyckiego budownictwa sakralnego w Polsce, zaliczany do trzech największych kościołów w północnej Polsce. Wysmukły, monumentalny kościół pofranciszkański, górujący nad północną częścią Starego Miasta, posiada zabytki cenne artystycznie i historycznie: m.in. gotyckie stalle i polichromie ścienne, wielkie renesansowe organy należące do najstarszych i najpiękniejszych w Polsce, epitafia, mauzoleum królowny Anny Wazówny. Jego tereny poklasztorne są bezpośrednio związane ze sławnym toruńskim Gimnazjum Akademickim okresu odrodzenia, wyznaczającym intelektualny poziom Prus Królewskich.

■ **Więcej o Kościele Mariackim:**

www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie Kościoła Mariackiego:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Kościół św. Jakuba

Jest kolejnym przykładem doskonałego gotyckiego budownictwa sakralnego. Jest najmniejszym gotyckim kościołem toruńskim, ale za to wyróżniającym się względami architektonicznymi, tak rzadkimi w Polsce, a charakterystycznymi dla sakralnego budownictwa średniowiecznej Europy Zachodniej. Przez niektórych uważany za najbardziej wyważony i najładniejszy kościół toruński. Najcenniejszymi zabytkami wyposażenia są bogate i cenne średniowieczne polichromie ścienne oraz liczne zabytki sztuki gotyckiej, m.in. krzyż Drzewo Życia, obraz Pasji Chrystusowej, liczne figury i rzeźby, renesansowy prospekt organowy.

■ **Więcej o Kościele św. Jakuba:**

www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie Katedry św. Janów:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Pasja Chrystusowa

Dużych rozmiarów (274 × 221 cm) obraz przedstawiający 22 sceny Pasji Chrystusa na tle krajobrazu i późnogotyckiej architektury imitującej zabudowę Jerozolimy znajduje się w prezbiterium Kościoła św. Jakuba. Jest to cenny i fascynujący zabytek gotyckiego malarstwa tablicowego, powstały po 1480 r. w warsztacie toruńskim. Obraz pochodzi z rozebranego w XIX w. dominikańskiego Kościoła św. Mikołaja w Toruniu, a całe przedstawienie – moralizatorski wykład ewangeliczny – jest charakterystyczny

dla nauk głoszonych przez kaznodziejski zakon Dominikanów. Poza tematyką sakralną miejsce znalazły tu też sceny rodzajowe, np. pasterz z wołami, polowanie, kobiety z koszykami, postać w łódce. Na samym dole pośrodku, na tle muru klęczy postać fundatora malowidła. W obrazie toruńskim zaznaczają się wpływy m.in. sztuki niderlandzkiej, a jego twórca najprawdopodobniej nawiązał do przedstawienia Pasji z ok. 1480 r. wg Hansa Memlinga znajdującego się w Turynie.

■ Więcej o Pasji Chrystusowej:

www.toruntour.pl



Toruń: Krzywa Wieża

To dawna średniowieczna baszta miejska w systemie obronnym murów Starego Miasta, jakich w Toruniu było niegdyś aż 54. Pochylona na skutek gliniastego, niestabilnego gruntu – choć legendy mówią zupełnie co innego. Dziś zachowana cięgu murów miejskich, stanowi bodaj największą osobliwość i atrakcję turystyczną Torunia i jest jego kolejnym symbolem, obfotografowanym przez wszystkich turystów toruńskich.

■ Więcej o Krzywej Wieży:

www.toruntour.pl



Toruń: Dwór Artusa

Toruński i gdański Dwór Artusa to dziś jedyne takie obiekty na świecie. Wprawdzie obecna forma toruńskiego Dworu pochodzi z XIX wieku, to jednak bezpośrednio nawiązuje do dawnego z 1386 roku. Niewiele osób też wie, że to właśnie toruński Dwór Artusa był pierwszym, jaki powstał w dawnym państwie krzyżackim. Był siedzibą Bractwa św. Jerzego – ekskluzywnego stowarzyszenia kupców i bogatego patrycjatu Torunia – działającego w latach 1311–1842. Był miejscem wielu ważnych spotkań, w tym politycznych, spośród których najważniejsze to zawarcie w 1466 roku II pokoju toruńskiego kończącego trzynastoletnią wojnę polsko-krzyżacką i likwidującego państwo krzyżackie w dotychczasowej formie.

■ Więcej o Dworze Artusa: www.toruntour.pl

■ Zwiedzanie Dworu Artusa: www.przewodnik.torun.pl



TorunTour.pl

Toruń: Kamienica Pod Gwiazdą

Jest jednym z najokazalszych i najlepiej zachowanych barokowych domów patrycjuszowskich w środkowej i północnej Europie, jednym z sześciu toruńskich zabytków najwyższej, światowej klasy zerowej. Przed przebudową na obecną w stylu barokowym, w 1496 roku jej właścicielem był znany Filippo Buonaccorsi, zwany Kallimachem, wybitny humanista, doradca na dworze królewskim na Wawelu. Dziś kamienica ta najlepiej reprezentuje typ i wyposażenie wnętrza toruńskiej kamienicy patrycjuszowskiej okresu baroku z najbardziej charakterystycznymi dla południowego pobrzeża Bałtyku elementami (m.in. kręcona rzeźbiona klatka schodowa z figurą Minervy i lwa, polichromowane stropy, zabytkowa stolarka oraz wspiana bogato dekorowana ornamentyką floralną fasada).

- Więcej o Kamienicy Pod Gwiazdą: www.toruntour.pl
- Zwiedzanie Kamienicy Pod Gwiazdą: www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Średniowieczne domy patrycjuszowskie

Toruń może poszczycić się największym w Polsce zespołem tak dobrze zachowanych kamienic mieszczańskich sięgających średniowiecza, głównie XIV i XV w. Jest tu kilkaset domów posiadających mniej lub bardziej widoczne cechy gotyckie. Komplex domów mieszczań toruńskich jest unikatowy zarówno w skali kraju, jak i Europy; jest jednym z najlepiej zachowanych i odzwierciedlających dawne, bogate średniowieczne miasto. Mimo wielu przebudów w XIX w. dziś liczne kamienice posiadają w swoich wnętrzach oryginalny gotycki podział, cenne polichromie ścienne, polichromowane sklepienia i stropy, fasady. W Toruniu zachowało się najwięcej gotyckich malowideł ściennych we wnętrzach świeckich. Toruńskie kamienice patrycjuszowskie, ich bogactwo ornamentyki, pokazują stan zamożności miasta i wysoki poziom artystycznych aspiracji mieszczań opartych na wzorach zachodnioeuropejskich.

- Więcej o toruńskich kamienicach patrycjuszowskich: www.toruntour.pl
- Zwiedzanie kamienic: www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Polichromie ścienne i stropowe

Toruń jako zdecydowanie jedno z niewielu miast pochwalić się może zachowanymi malowidłami ściennymi i stropowym we wnętrzach budynków, zarówno świeckich, jak i sakralnych. Wyjątkowość tych zabytków polega nie tylko na ich zaskakującej wielości, ale także na wysokim poziomie artystycznym. Z epoki gotyku najwięcej takich polichromii zachowało się we wszystkich średniowiecznych kościołach toruńskich, a także – co jest niespotykaną rzadkością – w kamienicach

patrycjuszowskich; jednocześnie są one najstarszym przykładem gotyckich polichromii we wnętrzach mieszczańskich w Polsce. W prężnie działających średniowiecznych kilku toruńskich warsztatach malarskich powstawały liczne, ale przede wszystkim wybitne artystycznie dzieła. W kolejnym złotym okresie rozwoju toruńskiej kultury, tj. w czasach renesansu i manieryzmu, polichromie powstawały częściej w domach prywatnych, reprezentując tym samym niebywały poziom artystycznych mieszkańców i ich możliwości finansowe. Polichromowane stropy w patrycjuszowskich kamienicach toruńskich są zjawiskiem wyjątkowym w skali ogólnopolskiej, ponieważ tu zachowało się ich najwięcej pomimo licznych kataklizmów, jakie nawiedzały miasto w XVII i XVIII w. oraz przebudów w XIX w.

■ Więcej: www.toruntour.pl



Toruń: Spichrze

Toruń, będący dawniej jednym z kilku głównych ośrodków handlowych, a w XIII i XIV w. także najważniejszym wiślanym portem morskim, wykształcił bogate formy budownictwa nie tylko sakralnego, publicznego, obronnego i mieszkalnego, ale też magazynowego.

Już od początku XIV w. toruńskie kamienice kupieckie miały wyższe kondygnacje przeznaczone na składy (tzw. domy-spichrze). Natomiast liczba również budowanych spichrzy samodzielnych w XIV w. wynosiła ok. 30. Cechą specyficzną Torunia było poza tym usytuowanie spichrzów nie bezpośrednio nad wodą, lecz wewnątrz murów miejskich. Poza tym istniały też spichrze krzyżackie. Zachowane do dziś toruńskie spichrze należą do najstarszych w Polsce, przez to prezentują najdawniejsze formy i detale zdobnicze tego typu budownictwa i klasyfikują się w grupie najcenniejszych. Są też doskonałą pamiątką toruńskiego wczesnego handlu dalekosiężnego i przynależności do związku hanzeatyckiego.

■ Więcej o spichrzach toruńskich: www.toruntour.pl



Toruń: Muzea

Najbogatsze zbiory wysokiej klasy dawnej sztuki toruńskiej, a także niezwykle dzieła pomorskie, polskie i światowe znajdują się pod opieką Muzeum Okręgowego (jednego z największych muzeów w Polsce północnej), którego wystawy umieszczono w kilku obiektach – oddziałach. Największe ekspozycje znajdują się w Ratuszu Staromiejskim, w którym aż na 9 wystawach podziwiać można przede wszystkim cenne i bogate zbiory dot. dziedzictwa Torunia. Spośród najcenniejszych zobaczyć tu można np. unikatową średniowieczną Salę Sądową, niezwykle cenny zespół gotyckich witraży toruńskich, gotycką rzeźbę sakralną, zbiór renesansowych portretów patrycjatu toruńskiego, najstarszy w kraju poczet królów



polskich, malowany za życia poszczególnych władców, bogatą kolekcję toruńskich mebli intarsjowanych, unikatowy Skarb ze Skrwilna i inne wyroby złotników, a także galerię malarstwa polskiego od poł. XVIII w., na którą składają się m.in. dzieła Bacciarellego, Smuglewicza, Gersona, braci Gierymskich, Witkiewicza, Malczewskiego, Matejki oraz mnóstwo innych.

W dwóch średniowiecznych kamienicach hanzeatyckich mieści się Muzeum Dom Kopernika, w przepięknej Kamienicy Pod Gwiazdą podziwiać można nie tylko wspaniałe wyposażenie typowej toruńskiej kamienicy patrycjuszowskiej, ale też zbiory sztuki Dalekiego Wschodu z najstarszymi zabytkami sztuki chińskiej z czasów dynastii Han.

Ciekawymi obiektami są też np. Muzeum Podróżników im. Tony Halika, Muzeum Etnograficzne, Muzeum Uniwersyteckie, Fort IV Twierdzy Toruń, Centrum Sztuki Współczesnej i in.

■ **Więcej o muzeach toruńskich:** www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie muzeów:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Poczet królów polskich

Toruński zespół 24 portretów królów Polski, eksponowany w Sali Królewskiej Ratusza Staromiejskiego to cenny zespół wizerunków polskich monarchów. 13 najstarszych portretów wykonano za życia króla Władysława IV Wazy, z fundacji toruńskiej Rady, najprawdopodobniej przed 1645 r. – dla uświetnienia obrad Colloquium Charitativum, zorganizowanych z inicjatywy m.in. tego króla. Jest to najstarszy w Polsce zespół portretów królów Polski.

■ **Więcej o toruńskim poczcie królów:**

www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie z przewodnikiem:**

www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Witraże

W średniowieczu jednym z ważniejszych ośrodków witrażownictwa był Toruń.

Witrażownicy toruńscy znani byli szeroko ze swych umiejętności, a wyroby swe eksportowali nawet do Kurlandii. Sztuka witrażowa w Toruniu o najwyższym poziomie artystycznym bujnie rozkwitła w XIV w. Wskazują na to kwatery witraży zachowane do dziś głównie w zbiorach Muzeum Okręgowego, a także nieliczne fragmenty w prezbiterium Katedry św.św. Janów. W toruńskim Muzeum Okręgowym znajduje się największy w Polsce zbiór witraży, stanowiący unikatową w skali kraju kolekcję. Zbiór ten składa się z trzech zespołów: z nieistniejącego Kościoła św. Mikołaja (najstarsze) i z Kościoła Mariackiego w Toruniu oraz z kościoła farnego w Chełmnie. Równie interesujące są kwatery z herbami patrycjatu toruńskiego, powstałe ok. 1380 r. zapewne dla upamiętnienia fundatorów oszkleń.

■ **Więcej o witrażownictwie toruńskim:** www.toruntour.pl



Toruń: Skarb ze Skrwilna

Zespół manierystycznej i renesansowej biżuterii z XVI-XVII w. jest niezwykle cennym skarbem eksponowanym w Ratuszu Staromiejskim. O wartości toruńskiego skarbu stanowi nie tylko jakość artystyczna zabytków, wartość użytego kruszcu i kamieni szlachetnych, ale szczególnie wartość tych okazów biżuterii, które wykonano zapewne w Polsce, wobec skromnej ilości zachowanych jej egzemplarzy, znakowane srebra stołowe roboty lokalnych warsztatów oraz importy w obu tych grupach zabytków. Wyjątkowe znaczenie tego zespołu jest pochodną jego przynależności do określonej rodziny, domu; dzięki temu skarb jest rodzajem unikalnego dokumentu, ukazującego stopień zamożności reprezentanta średniej szlachty z centralnej części Rzeczypospolitej w 1. połowie XVII wieku.



■ Więcej o skarbie ze Skrwilna i innych skarbach:

www.toruntour.pl

■ Zwiedzanie z przewodnikiem: www.przewodnik.torun.pl

Toruń: Intarsja (meble toruńskie)

Szczególny rozkwit intarsji nastąpił w Toruniu w wieku XVIII, chociaż technika ta była obecna w mieście od 2. poł. XVI w. Jednak od około 1730 r. stała się ona dominującą techniką zdobniczą w toruńskim stolarstwie artystycznym. Zdobiło się nią wówczas niemal wszystkie elementy wystroju wnętrz patryjuszowskich oraz reprezentacyjnych – ratuszowych, kościelnych. Powstałe takie wyposażenie, odznaczające się swoistymi cechami formalnymi, wyjątkową wartością artystyczną i mistrzowską techniką wykonania, zyskało miano mebli toruńskich. Licznie produkowane w Toruniu barokowe i rokokowe meble zyskały dużą popularność, a toruńskie środowisko rzemieślnicze stało się szeroko znane. Ten „złoty” wiek meblarstwa toruńskiego bezpowrotnie zakończył się w 1793 r., tj. wraz z włączeniem miasta do II zaboru pruskiego. Dziś zachowane meble toruńskie podziwiać można m.in. w Ratuszu Staromiejskim, Kościele Ducha Św.



■ Więcej o intarsji toruńskiej: www.toruntour.pl

■ Zwiedzanie z przewodnikiem: www.przewodnik.torun.pl

Toruń: Zamki

Niewiele miast w Polsce może pochwalić się dwoma zamkami zlokalizowanymi w jego obrębie. W Toruniu znajdują się dwa, wprawdzie w ruinie, ale będące przedstawicielami różnych państw. Zamek krzyżacki – komturewski zbudowany w połowie XIII w. na prawym brzegu Wisły i polski zamek Dybów – starostów królewskich z 1. połowy XV w. na lewym brzegu, tj. już na terytorium Królestwa Polskiego.

Toruń, jako krzyżackie miasto nadgraniczne, jako „brama Prus”, był najbardziej na południe wysuniętym miastem państwa zakonnego a jednocześnie był pierwszym i najbliższym wielkim miastem pruskim dla mieszkańców Królestwa Polskiego. Toruń stanowił więc naturalną bazę dla różnego rodzaju spotkań i wydarzeń politycznych związanych ze stosunkami polsko-krzyżackimi. Strategiczna lokalizacja Torunia spowodowała istnienie tu ważnych strażnic obu państw.

Poza tymi dwoma w najbliższych okolicach znajdują się dwa kolejne zamki: krzyżacki w Zamku Bierzgłowskim i będący w ruinie polski **zamek w Złotorii**.

■ **Więcej o zamkach:** www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie zamków:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Twierdza Toruń

Około 150 zachowanych obiektów jednej z największych XIX-wiecznych twierdz obronnych w Europie, jaką zbudowali Prusacy, można zwiedzać i dziś. Składa się na nią m.in. 15 wielkich fortów, z których prawie wszystkie zachowane w doskonałym stanie, robią ogromne wrażenie swoją monumentalnością. Po obiektach Twierdzy Toruń prowadzi czarny szlak turystyczny.

■ **Więcej o Twierdzy Toruń:**

www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie obiektów Twierdzy Toruń:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Planetarium

Jakże mógłby się kopernikowski Toruń obejść bez planetarium, będącego najnowocześniejszym i najpopularniejszym takim obiektem w Polsce? Nowoczesne wyposażenie, efekty specjalne gwarantują niezapomniane wrażenia. Tutaj można w środku dnia zobaczyć rozgwieżdżone niebo, odbyć kosmiczną podróż na odległe planety, przelecieć przez pierścienie Saturna czy spojrzeć w kosmiczną przestrzeń z innych planet.

■ **Więcej o Planetarium i rezerwacja biletów:**

www.toruntour.pl



Toruń: Centrum Sztuki Współczesnej

Toruńskie Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” jest pierwszym od 1939 r., całkowicie od podstaw wybudowanym obiektem muzealnym służącym prezentacji najnowszej sztuki. Uruchomienie tej instytucji zajęło II miejsce w plebiscycie Programu Trzeciego Polskiego Radia na najważniejsze wydarzenia kulturalne w Polsce w 2008 r. Misją CSW jest rozwój, upowszechnianie i szeroko rozumiana promocja



sztuki współczesnej. Toruńskie Centrum stawia sobie za cel bycie nowoczesnym ośrodkiem życia artystycznego. Zadanie to realizowane będzie w głównej mierze poprzez tworzenie regionalnej kolekcji sztuki, prowadzenie otwartej działalności wystawienniczej, wydawniczej i edukacyjnej.

■ **Więcej o Centrum Sztuki Współczesnej:** www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie Centrum Sztuki Współczesnej:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Parki Etnograficzne

Park Etnograficzny usytuowany w samym centrum Torunia, tuż na skraju starówki, stwarza niepowtarzalną okazję poznania dawnej wsi polskiej (a zwłaszcza kujawskiej, kaszubskiej, borowiackiej) i jej tradycji, w środku miasta. Znajduje się tu architektura ludowa z kompletnie urządzonymi zagrodami, ponadto m.in. wiatrak koźlak, młyn wodny, kuźnia, remiza. Muzeum Etnograficzne jest jednym z trzech samodzielnych i największych takich muzeów w Polsce. Zbiory obejmują całokształt kultury ludowej północnej Polski, a w zakresie rybołówstwa całej Polski. Drugi skansen ulokowany jest już poza centrum

– w dzielnicy Kaszczorek. Tutaj ekspozycja dotyczy rybactwa i flisactwa wiślanego.

■ **Więcej o Parkach i Muzeum Etnograficznym:** www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Przedmieście Św. Katarzyny

Pomimo, że ta toruńska dzielnica historią swoją sięga średniowiecza, to jednak jej współczesne oblicze jest XIX-wieczne. W obecnej formie Przedmieście powstało jako obszar wojskowy koszarowo-magazynowo-reprezentacyjny.

W 1884 r. wytyczono nowy układ urbanistyczny (tzw. Wilhelmstadt), zachowany do dziś.

Na zewnątrz dzielnicę tę otaczał pierścień fortów założony w 1878 roku, przez który prowadziły bramy: Przy Kaszowniku oraz Lubicka. Większą część tego obszaru przeznaczono na koszary

i wojskowe budynki szpitalne. Pozostałą część dzielnicy, położoną wzdłuż Nowego Miasta,

podzielono szachownicowo na tereny pod zabudowę mieszkaniową, pozostawiając w centrum obszerny plac św. Katarzyny z nowym garnizonowym kościołem św. Katarzyny.

■ **Więcej o Toruniu pozastaromiejskim:** www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie z przewodnikiem:** www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Przedmieście Bydgoskie

Ta toruńska dzielnica, rozwijająca się w kierunku zachodnim od śródmieścia, ma niepowtarzalny urok będący wynikiem położenia wzdłuż skarpy nadwiślańskiej i rozległego, malowniczego parku w stylu angielskim z 1817 r., bogactwa zieleni oraz architektury. Obecna jej zabudowa powstała w XIX i na pocz. XX w. i wyróżnia się ciekawymi kamienicami klasycystycznymi, eklektycznymi, secesyjnymi, neogotyckimi i willami szachulcowymi. Dużo tu więc budynków z elementami tzw. pruskiego muru, narożnymi wieżyczkami, zdobionych szczytami, wyróżniających się bogactwem

detali i ornamentów. Bydgoskie Przedmieście było dzielnicą ekskluzywną, uprzywilejowaną, zamieszkaną przez urzędników, oficerów, przedstawicieli wolnych zawodów. Mieszkało tu wiele postaci znanych i znaczących nie tylko dla Torunia. W okresie międzywojennym w prowadzonym przez Kazimierę Żuławską pensjonacie „Zofijówka” gościli ludzie sztuki, m.in. Stanisław Przybyszewski, Tymon Niesiołowski, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Juliusz Osterwa i in.

W tej dzielnicy też powstała pierwsza polska Oficerska Szkoła Marynarki Wojennej.

■ **Więcej o Bydgoskim Przedmieściu:**

www.toruntour.pl

■ **Zwiedzanie z przewodnikiem:**

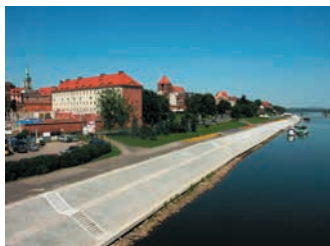
www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Bulwar Filadelfijski

Bulwary nadwiślańskie, ciągnące się wzdłuż Wisły na całej długości murów miejskich i dalej w obie strony, są jednym z najbardziej ulubionych miejsc spacerowych. Zostały zbudowane na miejscu dawnego nabrzeża portowego, funkcjonującego od początku istnienia miasta aż do lat 70. XX w. W 1976 r. nadano obecną nazwę nawiązującą do amerykańskiego miasta partnerskiego Torunia. Główną część dawnego portu od Bramy Klasztornej do Bramy Żeglarskiej zajmowały urządzenia portowe, 200-metrowy drewniany pomost wyładunkowy, żuraw, magazyny towarowe i inne, a od 1585 r. całe nabrzeże portowe było wybrukowane. Tętniło więc tu niegdyś bujne życie, wypełnione gromadkami żeglarzy i kupców uwijających się przy dziesiątkach żaglowców przycumowanych do nabrzeża, skąd transportowano wyładowywane towary zamorskie do olbrzymich spichrzy, piwnic i składów. Do portu toruńskiego przybijały w średniowieczu statki pełnomorskie, a wielkim handlem morskim, wg zachowanych wykazów z XIV w., trudniło się aż 172 kupców toruńskich.

■ **Więcej o bulwarach nadwiślańskich:** www.toruntour.pl



Toruń: Kępa Bazarowa

Kępa Bazarowa to wyjątkowa wyspa wiślana w środku Torunia, o powierzchni ok. 70 ha, długości ponad 2,5 km i maksymalnej szerokości ponad 400 m. Połowę jej powierzchni (32,4 ha) stanowi rezerwat przyrody, będący lasem łęgowym – pozostałością po lasach łęgowych występujących w Kotlinie Toruńskiej. To właśnie z Kępy i z urządzoną tu skromnej platformy widokowej rozpościera się najbardziej znany i fascynujący widok panoramy toruńskiego zespołu staromiejskiego. Ale wyspa miała także swoje znaczenie w historii Torunia. Już od XIII w. pochodzi jej nazwa, wzięta od zatrzymujących się tu kupców. Najbardziej historyczną rolę Kępa odegrała 1. lutego 1411 r., kiedy to zawarto na niej I pokój toruński, kończący tzw. wielką wojnę polsko-krzyżacką.

■ **Więcej o Kępie Bazarowej:** www.toruntour.pl

■ **Wycieczka z przewodnikiem:** www.przewodnik.torun.pl



MAPA

MAPA

Toruń: Zieleń

Charakterystycznym elementem Torunia są liczne tereny zielone. Są to zarówno parki miejskie, bogata zieleń przyuliczna, rozległe obszary leśne i dolinne wzdłuż Wisły.

W związku z tym Toruń jest miastem o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych.

Ewenementem i jednym z ważniejszych obszarów przyrodniczych jest zlokalizowany niemal w centrum miasta (po lewej stronie Wisły, naprzeciw Starówki) rezerwat leśny

Kępa Bazarowa. Południowe, wschodnie i północne peryferia Torunia stanowią część rozległych obszarów chronionego krajobrazu. Południowe – kujawskie krańce miasta to fragment jednego z największych w Polsce kompleksów wydm śródlądowych poddany pod ochronę jako „Obszar wydmowy na południe od Torunia”. Część północna, z historyczną Barbarką, to lasy stanowiące zaplecze rekreacyjne Torunia. Znajdują się tu szlaki turystyki pieszej i rowerowej oraz znana w regionie ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna Bielany-Barbarka-Przysiek-Bydgoskie Przedmieście.

■ **Więcej o zielonym Toruniu: www.toruntour.pl**



Toruń: Barbarka

Położona w północno-zachodnich krańcach Torunia Barbarka jest ponad 700-letnią leśną osadą o bogatej historii i ciekawych obiektach. Barbarka łączy w sobie atrakcje historyczne z rekreacyjnymi i ekologicznymi.

W średniowieczu Barbarka była miejscem kultu św. Barbary (która wg legendy objawić się miała pustelnikowi), a do miejscowej kaplicy i gotyckiej figury św. Barbary pielgrzymował m.in. sam król Zygmunt Stary w 1521 r. Przez kilka wieków działał tu też młyn. W okresie II wojny światowej Barbarka stała się świadkiem licznych egzekucji wykonywanych na inteligencji toruńskiej przez Niemców.

Obecnie jest dużym, ciekawym i bogato zagospodarowanym miejscem rekreacji malowniczo położonym wśród lasów, nad stawem.

■ **Więcej o toruńskiej Barbarce: www.toruntour.pl**

■ **Wycieczka z przewodnikiem: www.przewodnik.torun.pl**



Toruń: Teatry

Teatry w Toruniu to poza wyjątkową architekturą budynków, także urozmaicona oferta i długie tradycje historyczne, które sięgają XVI w., kiedy to sztuki wystawiały teatry Gimnazjum Akademickiego i kolegium jezuickiego, występujące m.in. w Dworze Artusa. Dzisiejszy reprezentacyjny budynek Teatru Wilama Horzycy został wzniesiony w 1904 r. przez znaną wiedeńską firmę F. Fellnera i H. Helmera. Wyróżnia się formami eklektycznymi, nawiązuje do baroku i secesji. Od 1991 r. Teatr Horzycy organizuje znane międzynarodowe festiwale teatralne „Kontakt”.



Teatr Baj Pomorski działa natomiast w niezwykle bajkowym budynku, o wyjątkowo oryginalnej fasadzie, która jest jakby wielką drewnianą szafą, przez którą wchodzi się do wnętrza.

■ **Więcej o teatrach toruńskich:** www.toruntour.pl



Toruń: Niezwykłe aleje

Aleja Gmerków w ulicy Żeglarskiej – będącej fragmentem toruńskiej Via Regia (Drogi Królewskiej) – składa się z 25 gmerków (znaków handlowych) średniowiecznych toruńskich kupców hanzeatyckich. Pokazano tu i wymieniono zaledwie część nazwisk znanych toruńskich średniowiecznych rodów kupców uprawiających wielki handel międzynarodowy w ramach związku Hanzy, ale też angażujących się w innych dziedzinach życia. Natomiast na centralnym placu Torunia – w Rynku Staromiejskim, tuż pod Dworem Artusa uwagę zwraca **Piernikowa Aleja Gwiazd**, w której co roku odsłania się dwa autografy osób, których wybitne osiągnięcia rozślawiają Toruń w Polsce i na świecie.

Aleja Herbów Miast Hanzeatyckich i Handlowych poprowadzona jest natomiast w nawierzchni głównych ulic zespołu staromiejskiego, łączących Rynek Staromiejski z Rynkiem Nowomiejskim: Szerokiej i Królowej Jadwigi. Przedstawiono tu herby 30 miast, z którymi w średniowieczu i czasach wczesnonowożytnych Toruń utrzymywał ściśle kontakty handlowe jako jedno z największych ośrodków handlowych Europy.

■ **Więcej:** www.toruntour.pl



Toruń: Wielkie wydarzenia kulturalne

Każde duże miasto pochwalić się może organizowanymi imprezami kulturalnymi wpływającymi na jego oblicze. Toruń także może być dumny ze swojego życia kulturalnego. Duże i znaczące wydarzenia określają go jako poważny ośrodek kulturalny. W tym miejscu możemy zaprosić m.in. na: Toruński Festiwal Nauki i Sztuki (kwiecień), Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Kontakt” (maj), Festiwal Kultury i Sztuki Krajów Bałtyckich „Probaltica” (maj), Bella Skyway Festiwal (sierpień), Międzynarodowy Letni Festiwal „Toruń – Muzyka i Architektura” (lato), Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Tofifest” (lipiec) i dosłownie setki innych imprez.

■ **Więcej:** www.toruntour.pl



Toruń: Ukrzyżowanie i Sąd Ostateczny

To niezwykle malowidło ścienne w prezbiterium toruńskiej katedry jest cennym i wyjątkowym dziełem malarstwa średniowiecznego. Powstało ok. 1380 r., mierzy 6,40 × 5,10 m. Obraz dzieli się na trzy strefy: niebiańską, ziemską i piekielną. Centralnym punktem jest scena Ukrzyżowania Chrystusa na Drzewie Życia, które wyrasta z boku Jessego, protoplasty rodu Chrystusa.

W górze rozgrywa się scena niebiańska: w centrum na tronie zasiada Bóg Ojciec

w otoczeniu aniołów trąbiących Sąd Ostateczny, po prawej św. Piotr z kluczem do bram Nieba wprowadza zbawionych, po lewej Archanioł Gabriel z mieczem wypędza nieprawe dusze z Raju. Dolna część to sugestywne wyobrażenie piekła, z dużą różnorodnością kar czekających na grzeszników, bez względu na ich ziemskie stanowisko i pozycję społeczną.

Widoczne są tutaj silne wpływy sztuki praskiej, wówczas przodującej w tej części Europy, do której chętnie nawiązywał bogaty i ambitny patrycjat toruński chcący dorównać najlepszym wzorcom i pokazać swoje możliwości.

■ Więcej: www.toruntour.pl

■ Zwiedzanie Katedry Świętojańskiej z przewodnikiem: www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Piękna Madonna Toruńska

Kamienna gotycka figura Pięknej Madonny Toruńskiej to mistrzowskie, wybitne dzieło tzw. stylu międzynarodowego powstałe w Toruniu ok. 1400 r., wyznaczające Toruniowi poczesne miejsce w artystycznej sztuce europejskiej. To jeden ze sztandarowych przykładów gotyku przełomu XIV i XV w. Rzeźba ta jest jednocześnie synonimem toruńskiej średniowiecznej sztuki artystycznej, będącej dziedziną najwyżej rozwiniętą w państwie krzyżackim.

■ Więcej: www.toruntour.pl

■ Zwiedzanie Katedry Świętojańskiej z przewodnikiem: www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Organy renesansowe

Wyjątkowe i cenne są w Toruniu także historyczne – renesansowe szafy organowe: z kościoła Mariackiego oraz z kościoła św. Jakuba. Manierystyczny prospekt organowy w kościele Mariackim w lat 1601–1609 jest wybitnym dziełem rzeźbiarskim o wysokich walorach artystycznych; przebogato zdobiony, pełen treści alegorycznych jest jednym z najlepszych osiągnięć toruńskiej snycerki renesansowej.

Nieco mniejsze, jednak nie ustępujące bogactwem ornamentyki są organy w kościele św. Jakuba, powstałe w 1611 r. Oba są przykładem wysokiej klasy toruńskiego stolarstwa artystycznego, na obu przedstawiono m.in. popularny i wymowny w dawnym Toruniu zestaw herbów: Torunia, Prus Królewskich i Rzeczypospolitej. Oba są przykładem powszechnego w dawnym Toruniu typu sztuki północnoeuropejskiej. Oba prospekty wyróżnia też to, że są to najstarsze takie dzieła w Polsce.

■ Więcej: www.toruntour.pl



Toruń: Mury, bramy i baszty średniowieczne

Toruńskie średniowieczne mury obronne są najstarszymi w Polsce. Pierwszy ich odcinek powstał ok. 1246–62. Toruń więc niemal od początku istnienia otoczony był podwójnym pierścieniem murów obronnych z mokrą fosą pomiędzy nimi (jedynie od strony Wisły mur był pojedynczy). W ciągu kolejnych lat i wieków mury ciągle udoskonalano – były podwyższane, wzmacniane, rozbudowywane; po raz pierwszy już w końcu XIII w. Swoj system obronny posiadały wszystkie trzy toruńskie jednostki urbanistyczne: Stare Miasto, Nowe Miasto oraz Zamek Krzyżacki. W ciągu 4-kilometrowej linii toruńskich murów obronnych znajdowały się 54 baszty, 12 bram i 2 barbakany typowe. Do dziś zachowało się: 9 baszt i 3 bramy.

■ Więcej: www.toruntour.pl

■ Poznaj toruński średniowieczny system obronny z przewodnikiem:
www.przewodnik.torun.pl



Toruń: Dwór Bractwa św. Jerzego

Stare i ekskluzywne bractwo św. Jerzego, użytkujące wraz z innymi korporacjami kupieckimi „swoj” Dwór Artusa, w końcu XV w. urządziło sobie – podobnie jak w Gdańsku – nową, letnią siedzibę, zwaną też „małym” Dworem Artusa. Dwór Bractwa św. Jerzego (zwany też Dworem Mieszczańskim) powstał po 1489 r. na terenie międzymurza staromiejskiego, między Basztą Wartownią a tamą fosy zamkowej, z materiału pochodzącego najprawdopodobniej z rozbiórki ruin zamku krzyżackiego. Zbierało się tutaj najprawdopodobniej mniejsze grono, wyłącznie członków bractwa, podczas gdy Dwór Artusa stanowił miejsce spotkań także innych bractw-Ław, czyli całej warstwy kupieckiej i bogatego patrycjatu.

■ Więcej: www.toruntour.pl



Toruń: Droga Królewska

Drogą Królewską w Toruniu nazywano trasę, którą przemierzał witający do Torunia orszak królów polskich. Królowie, często odwiedzający Toruń, wjeżdżali do niego od południa, przez wyspę Kępę Bazarową, a następnie mostem przez Wisłę i wkraczali przez Bramę Żeglarską. Pierwszym z królów był Władysław Jagiełło, który odwiedził Toruń w 1404 i 1410 r. Po przejściu przez bramę król udawał się na mszę do kościoła Świętojańskiego i dalej do Ratusza Staromiejskiego. Zwyczaj taki utrzymał się do XVIII w. Jedynie Jan Kazimierz z królową Ludwiką Marią wjechali uroczystie konno z orszakiem do Torunia przez Bramę Starotoruńską.

■ Więcej: www.toruntour.pl



Wycieczki z przewodnikiem po Toruniu

Organizuje: Toruński Serwis Turystyczny www.toruntour.pl

Turystom indywidualnym i grupom zorganizowanym proponujemy zwiedzanie Torunia od standardowego kilkugodzinnego do pobytów kilkudniowych z pełnym programem oraz zwiedzaniem specjalistycznym. Tylko licencjonowani przewodnicy! Proponujemy kilkanaście tras zwiedzania miasta. Trzy pierwsze to trasy standardowe, przeznaczone dla osób i grup, które pragną poznać Toruń ogólnie, jego najważniejsze zabytki, miejsca, wydarzenia historyczne i poczuć klimat Torunia.



1.1. Trasa Standardowa Toruń UNESCO: Toruńskie Hity

Zwiedzanie tą trasą jest przeznaczone dla tych wszystkich, którzy są w Toruniu po raz pierwszy i chcą poznać najważniejsze informacje, zobaczyć najważniejsze i najcenniejsze miejsca związane z całą jego burzliwą historią i uznane za Światowe Dziedzictwo Kultury UNESCO.

Czas trwania: min. 4 godz., optymalnie: 6 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.2. Średniowieczne Stare Miasto

Obejmuje tylko jedną z trzech części toruńskiego średniowiecznego Zespołu Staromiejskiego, tj. Stare Miasto.

Czas trwania: min. 3 godz., optymalnie 5 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

1.3. Średniowieczne Nowe Miasto i Zamek Krzyżacki

Obejmuje jedną z trzech części toruńskiego średniowiecznego Zespołu Staromiejskiego wpisanego na Listę UNESCO – Nowe Miasto założone w 1264 r.

Czas trwania: do 3 godzin

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.4. Kopernik i Astronomia w Toruniu

Trasa poświęcona słynnemu astronomowi, najsłynniejszemu toruńczykowi, twórcy nowoczesnej astronomii. Wycieczka prowadzona przez przewodnika specjalizującego się w tej tematyce. Toruń ma mnóstwo miejsc związanych z Mikołajem Kopernikiem i astronomią.

Czas trwania: do 4 godzin

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

1.5. Trakt reprezentacyjny

Chociaż trasa ta rozpoczyna się na placu Rapackiego (dawniej Bankowym), to jednak główną jej częścią jest południowa pierzeja Rynku Staromiejskiego i ul. Szeroka, będąca od zarania jedną z najbardziej prestiżowych i reprezentacyjnych ulic Torunia.

Czas trwania: do 2 godzin

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.6. Wielki gotyk w Toruniu

Perła – jak określany jest Toruń – związana jest z ogromną liczbą tutejszych zabytków gotyckich, jednocześnie będących cennymi w skali światowej obiektami architektury i sztuki.

Czas trwania: min. 3 godz., optymalnie: 6 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.7. Renesans w Toruniu

Okres renesansu w Toruniu był drugim po średniowieczu czasem rozkwitu ekonomicznego, kulturalnego i politycznego potęgi toruńskiej republiki mieszczańskiej. Wiele cennych obiektów powstało właśnie wówczas, wiele dotrwało do naszych czasów.

Czas trwania: min. 3 godz., optymalnie: 4 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.8. Barok w Toruniu

Toruński barok także pozostawił wyjątkowe zabytki, chociaż nie są one dominujące w krajobrazie miasta.

Czas trwania: do 2 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.9. Ring i Przedmieście św. Katarzyny

XIX w. to okres pruski – z jednej strony upadku Torunia, zniszczenia wielu obiektów gotyckich, z drugiej – powstania w ich miejscu nowych.

Czas trwania: do 2 godz., optymalnie: 4 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.11. Toruń królewski

Droga Królewska, Wizyty królów w Toruniu, Sala Królewska, Poczet Królów Polskich, Miejsca pochówków, Przywileje królewskie...

Czas trwania: do 3 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.12. Toruń legend i mitów

Dziesiątki miejsc, dziesiątki legend, opowieści, czasami wręcz niesamowitych i niewiarygodnych historii. Dla dzieci i dla dorosłych.

Czas trwania: do 3 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.13. Toruń – wielkie emporium hanzeatyckie

Udział Starego Miasta Torunia w życiu organizacyjnym związku hanzeatyckiego był decydującym w sferze rozwoju miasta w każdej dziedzinie: ekonomicznej, kulturalnej i społecznej.

Czas trwania: do 2 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

1.14. Toruń obronny średniowieczny

Toruńskie średniowieczne mury obronne to najstarsze takie budowle w Polsce. Od początku istnienia Toruń był miastem o rozbudowanych funkcjach obronnych.

Czas trwania: do 2 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

1.15. Toruń nocą

Wieczorna iluminacja Torunia to widok wręcz bajeczny. Reprezentacyjne place, ale i zaułki wyglądają inaczej niż w dzień.

Czas trwania: min 2 godz., optymalnie: do 3 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.17. Aktywnie: Legendy i fakty toruńskie

Oferta przeznaczona jest dla uczestników powyżej 3 klasy szkoły podstawowej, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Uczestnicy otrzymują książeczki edukacyjne z zadaniami, które wypełniają w trakcie; muszą wykazać się nie tylko uwagą, ale spostrzegawczością, czasem sprytem oraz zaangażowaniem i kojarzeniem faktów, zdarzeń i miejsc, które zwiedzają i o których opowiada przewodnik. Najlepszy wynik uhonorowany jest specjalną nagrodą.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

1.19. Toruń krzyżacki

Toruń to pierwsze miasto założone przez Krzyżaków na obecnych ziemiach polskich. Tutaj powstał też najstarszy ich zamek na Ziemi Chełmińskiej. Stąd rozpoczął się podbój pogańskich Prusów i tworzenie potężnego państwa, prężnego i doskonale zorganizowanego pod względem prawnym i ekonomicznym. Wyrazem tego była m.in. potęga Torunia, miasta grającego w państwie krzyżackim czołową rolę polityczną, gospodarczą, a także kulturalną.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



1.21. W strojach stylizowanych: Średniowieczny korowód

Czas trwania: wersja 2 lub 4 godziny: Zwiedzanie Torunia dla grup szkolnych: uczestnicy ubrani w stylizowane stroje historyczne: mieszczki, patrycjuszki, czeladników, kata, krzyżaków i inne. Wycieczka piesza.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

2.4. Panorama Torunia i zamek Dybów

Czas trwania: do 3 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

2.10. Bydgoskie Przedmieście

Czas trwania: do 3 godz., optymalnie: 4 godz.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl



2.20. XIX-wieczny Toruń obronny (Twierdza Toruń)

Czas trwania: 3 do 8 godzin: trasa zwiedzania składa się z 2 głównych części: 1: pierścień wewnętrzny Twierdzy i 2: pierścień zewnętrzny Twierdzy; całość można więc podzielić na 2 etapy lub wybrać jeden z nich.

■ Więcej: www.przewodnik.torun.pl

Szczegóły, więcej informacji o wycieczkach, zamówienia:

Toruński Serwis Turystyczny

tel. 56 621 02 32

oraz na stronie: www.przewodnik.torun.pl

biuro@przewodnik.torun.pl

Przyjazdy i pobyty w Toruniu

Organizuje: **Toruński Serwis Turystyczny** www.toruntour.pl

1 dzień w Toruniu



2 dni w Toruniu



3 dni w Toruniu



4 dni w Toruniu



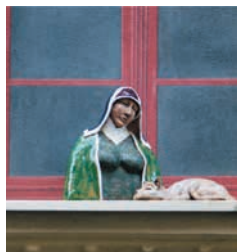
5 dni w Toruniu



Toruński Serwis Turystyczny świadczy usługi turystyczne dla gości odwiedzających Toruń i region kujawsko-pomorski. Jesteśmy długoletnim i sprawdzonym organizatorem przyjazdów, wycieczek i zwiedzania. Corocznie organizujemy kilka tysięcy imprez, ale nasza praca to nie rutyna, gdyż każda grupa i turysta jest inny, każdy jest specjalnym naszym gościem i dla każdego przygotowujemy odrębny program dopasowując się do życzeń, wymogów i specyfiki grupy.

■ Więcej na stronie:
www.przewodnik.torun.pl

Oferujemy pełne przygotowanie programu pobytu i zwiedzania w Toruniu i regionie, zarówno dla grup turystycznych, jak i turystów indywidualnych, poczynawszy od organizacji noclegu, wyżywienia, rezerwacji biletów wstępu. W programie proponujemy nie tylko zwiedzanie standardowych i ważnych obiektów, ale też np. biesiady piernikowe połączone z aktywnym udziałem w starodawnym procesie produkcji słynnych pierników toruńskich, inne imprezy rozrywkoworekreacyjne (ognisko, degustacje win, imprezy z zespołem ludowym itp.).



**Zobacz nasze propozycje przyjazdów i programy
pobytów kilkudniowych w Toruniu na:
www.toruntour.pl**

**Szczegóły, więcej informacji, zamówienia:
tel. 66 00 61 352
biuro@toruntour.pl**

TorunTour.pl

Wycieczki w okolice Torunia

Organizuje: Toruński Serwis Turystyczny www.toruntour.pl

Centralne położenie Torunia w województwie kujawsko-pomorskim, na styku różnych regionów historyczno-geograficznych (Kujaw na południu, Ziemi Chełmińskiej (Pomorza) na północy i Ziemi Dobrzyńskiej na wschodzie) czyni z miasta **doskonały punkt wypadowy** w zróżnicowane i bardzo ciekawe miejsca historyczne, związane z historią Polski oraz obszary o różnokulturowych i różnoepokowych cennych zabytkach. Poza tym znajduje się tu wiele możliwości wypoczynku: w licznych gospodarstwach agroturystycznych, ośrodkach wypoczynkowych nad akwenami wodnymi (jeziora, pojezierza, zalewy).



Urozmaiceniem i uzupełnieniem dłuższego, kilkudniowego pobytu w Toruniu są więc kilkugodzinne czy całodienne wypadki do okolicznych atrakcji, wśród których znajdują się tak znane miejsca jak np.: Ciechocinek, Chełmno, Golub-Dobrzyń i Szafarnia, Kruszwica, Biskupin i in. W ciągu jednego dnia turysta jest w stanie dojechać z Torunia oraz zwiedzić i zapoznać się z praktycznie wszystkimi podstawowymi walorami, które region ten oferuje.

■ Więcej informacji:
www.toruntour.pl.



Na obszarze województwa znajduje się szereg wartościowych, historycznych zespołów urbanistycznych i pojedynczych zabytków architektury. Niektóre z zachowanych miejskich układów urbanistycznych w całości wpisane zostały do rejestru zabytków (np. Toruń, Brodnica, Chełmno, Grudziądz, Kruszwica), natomiast walory kulturowe zespołu staromiejskiego w Toruniu zostały uznane formą najwyższą w skali świata poprzez wpisanie na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO. Ponadto zespół staromiejski Torunia wraz z rezerwatem archeologicznym w Biskupinie oraz starym miastem w Chełmnie, jako jedyne w województwie uznane zostały za Pomnik Historii Rzeczypospolitej Polskiej.

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

● **najatrakcyjniejsze miejsca województwa:**

Torun:

- Lista Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO
- Lista Pomników Historii RP
- zabytki klasy światowej: 6

Chetmno:

- Lista Pomników Historii RP
- zabytki klasy światowej: 3

Biskupin:

- Lista Pomników Historii RP
- zabytki klasy światowej: 1

Strzelno:

- zabytki klasy światowej: 2

Radzviń Chelmiński

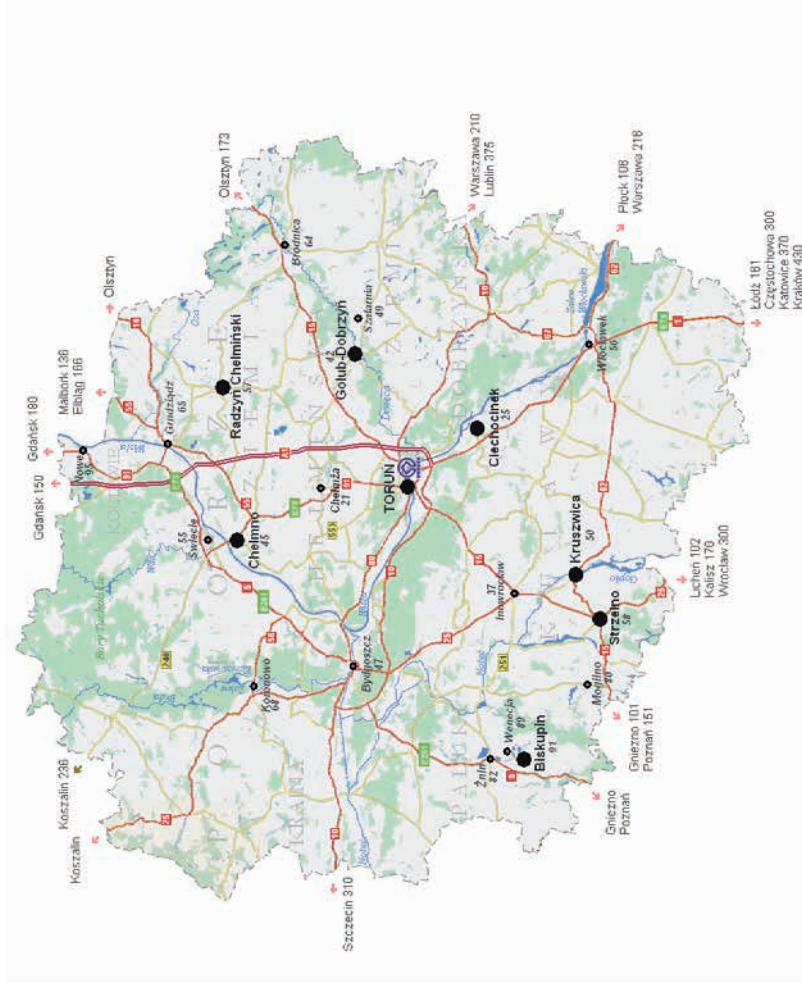
Golub

Ciechocinek

Kruschwitz

- **inne miejscowości posiadające większe walory turystyczne**

Przy nazwach miejscowości podano odległości drogowe z Torunia





CHELMNO (45 km z Torunia)

Dziwnym trafem to bogate we wspaniałe zabytki (ok. 200 obiektów) miasto nie stało się jeszcze znanym ośrodkiem turystycznym. Zapraszamy do nie odkrytego Chelmska, miasta, które wg pierwotnych zamierzeń stanowić miało stolicę państwa krzyżackiego, miasta zbudowanego z rozmachem wielkomiejskim jak na czasy średniowiecza, jednego z najpiękniejszych i czarujących polskich miast!

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352



CIECHOCINEK (25 km z Torunia)

Największe i najslawniejsze polskie uzdrowisko nizinne z osobliwymi XIXwiecznymi tężniami solankowymi, pięknymi dywanami kwiatowymi, urokliwymi parkami, skwerami, fontannami ze znanym „Grzybkiem”, „Jasiem i Małgosią” i in.

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352

GOLUB-DOBRYŃ & SZAFARNIA

(42 km z Torunia)

Znany gotycko-renesansowy zamek Anny Wazówny, pierwotnie krzyżacki z XIII w., malowniczo położony na wysokiej skarpie drwęckiej, na którym odbywają się m.in. słynne Wielkie Międzynarodowe Turnieje Rycerskie.

Pobliska Szafarnia to drugi po Żelazowej Woli ośrodek chopinowski w Polsce.

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352



SZLAK PIASTOWSKI (m.in. Kruszwica, Biskupin, Strzelno, Gniezno)

Trasa śladami początków państwa polskiego. Jeden z najbardziej znanych szlaków w Polsce, na którym m.in. zabytki przedhistoryczne (Biskupin – najslawniejszy rezerwat archeologiczny), romańskie (kolegiaty w Inowrocławiu, Strzelnie, Kruszwicy) oraz techniki (kolejka wąskotorowa i Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji). Pierwsza stolica Polski – Gniezno, wspaniały klasztor benedyktyński w Mogilnie, w Kruszwicy też znana Mysia Wieża, gdzie myszy zjadły Popiela.

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352





RADZYŃ CHEŁMIŃSKI (57 km z Torunia)
i inne zamki krzyżackie na Ziemi
Chełmińskiej – najstarszym obszarze
krzyżackim w Polsce. Ogromne ruiny zamku
w Radzyniu Chełmińskim to pozostałość
warowni jednej z kilku największych
w państwie krzyżackim.

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352



GRUDZIĄDZ (65 km z Torunia)
Zabytkowa i malownicza starówka
na wysokiej skarpie nadwiślańskiej.
Średniowieczne miasto – jedno z najstarszych
na Ziemi Chełmińskiej i w całym
województwie – z licznymi interesującymi
zabytkami, przede wszystkim gotyckimi,
oraz wyjątkowym zespołem spichrzy
nadwiślańskich. Całość tworzy osobliwą
panoramę nadrzeczną.

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352



BRODNICA I POJEZIERZE BRODNICKIE
(65 km z Torunia)

Jeden z najbardziej atrakcyjnych turystycznie
terenów, o uroku i popularności którego
decydują malownicze i o czystej wodzie
jeziora, bujne lasy, urozmaicona rzeźba
terenu, bogate walory dóbr kultury oraz
zagospodarowanie turystyczne. Ośrodkiem
tego obszaru jest historyczna i zabytkowa
Brodnica, z m.in. trójkątnym rynkiem
i ruinami zamku krzyżackiego.

- Zapytaj, zamów: biuro@toruntour.pl
- tel. 66 00 61 352

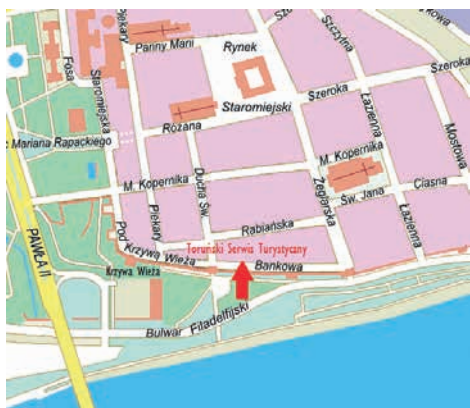
Weekendowe Zwiedzanie Regularne

W każdą sobotę o godz. 11.45



Dla turystów indywidualnych - Cena: 15,00 zł

Weź udział w Weekendowym Zwiedzaniu Regularnym
i poznaj Toruń z przewodnikiem profesjonalnie.



Sprawdź inne niż sobotnie daty wycieczek:



Toruński Serwis Turystyczny
Toruń, ul. Bankowa 14/16/16
tel. 56 62 10 232
biuro@toruntour.pl

TorunTour.pl